

Brüssel, 28. mai 2021
(OR. en)

9048/21

LIMITE

COMPET 387
MI 379
JAI 586
TELECOM 221
CT 71
PI 40
AUDIO 57
CONSOM 124
CODEC 746

Institutsioonidevaheline
dokument:
2020/0361(COD)

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	8150/21
Teema:	Võitlus ebaseadusliku veebisisu vastu digiteenuste õigusakti ettepaneku kontekstis – Poliitiline mõttevahetus

I. Taust ja ülevaade olukorrast

Komisjon esitas 15. detsembril 2020 digiteenuste õigusakti ettepanekute paketi, mis sisaldab määruse ettepanekut digiteenuste ühtse turu kohta (digiteenuste õigusakt¹) ning määruse ettepanekut konkurentsile avatud ja õiglaste turgude kohta digisektoris (digiturgude õigusakt²).

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/et/TXT/?qid=1608117147218&uri=COM%3A2020%3A825%3AFIN>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/et/TXT/?qid=1608116887159&uri=COM%3A2020%3A825%3AFIN>

Digiteenuste õigusakti ettepaneku esimene lugemine viidi hiljuti lõpule konkurentsivõime ja majanduskasvu töörühmas, kus seda on arutatud alates 2020. aasta detsembrist. Enamik delegatsioone on teksti suhtes säilitanud analüüsi reservatsiooni. 27. mail 2021 esitati konkurentsivõime nõukogule eduaruanne ning teksti esimest ümbersõnastatud versiooni oodatakse eesistujariigilt juunis pärast liikmesriikide esimeste märkuste läbivaatamist.

Digiteenuste õigusakti ettepanek sisaldab õigusvaldkonna jaoks väga olulisi sätteid. Selles tõstatatakse küsimus õige tasakaalu kohta ebaseadusliku sisu eemaldamise ja põhiõiguste, eelkõige väljendusvabaduse vahel, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja Euroopa inimõiguste konventsioonis. See sisaldab ka menetlusnorme ebaseadusliku veebisisu³ eemaldamiseks ja kaitsemeetmeid kasutajatele, kelle sisu vahendusteenuste osutajad on ekslikult kustutanud. Sellest tulenevalt on selle eesmärk soodustada muutust ebaseaduslikuks peetava sisu avastamise ja eemaldamise süsteemis, kehtestades teenuseosutajatele hoolsuskohustused, et tagada tõhusad menetlused ebaseadusliku sisu vastu võitlemiseks ning väga suurte platvormidega seotud süsteemsete riskidega tegelemiseks.

Ettepaneku teine oluline aspekt on tihedam koostöö pädevate avaliku sektori asutustega ja nende vahel, samas kui muud õigusvaldkonna jaoks potentsiaalselt olulised aspektid puudutavad territoriaalsust, kohtualluvust ja piiriülest mõju ning digiteenuste õigusakti ja muude kehtivate õigusaktide (nt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) nr 2021/784, mis käsitleb võitlemist terroristliku veebisisu levitamise vastu, ja elektroonilisi tõendeid käsitlevate õigusaktide eelnõud, samuti 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/93/EL, mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust) vahelist seost ja koostoimet.

Seetõttu otsustas nõukogu eesistujariik Portugal lisada digiteenuste õigusakti ettepanekut käsitleva punkti 11. märtsil 2021 aastal toimunud justiitsministrite mitteametliku videokonverentsi päevakorda. Sellega seoses pidas mitu liikmesriiki vajalikuks teha tihedat koostööd konkurentsivõime struktuuridega, et tagada õigusemõistmise seisukohast oluliste sätete nõuetekohane käsitlemine läbirääkimiste käigus. Eesistujariik pidas kokkuvõttes oluliseks, et nõukogu justiits- ja siseküsimuste tegevussuunas jätkuks käimasoleva arutelu jälgimine.

3 [„ebaseaduslik sisu“ – igasugune teave, mis iseenesest või teatava tegevuse, sh toodete müügi või teenuste osutamise käsitlemise tõttu ei ole kooskõlas liidu või liikmesriigi õigusega, olenemata selle õiguse täpsest reguleerimisest või laadist \(artikli 2 punkt g\).](#)

Kriminaalasjades tehtava politsei- ja õiguslase koostöö kooskõlastuskomitee (CATS)

mitteametlikul koosolekul 10. mail 2021 rõhutas eesistujariik taas digiteenuste õigusakti ettepaneku suurt tähtsust justiits- ja siseküsimumuste valdkonna jaoks. Järgnes viljakas arutelu selliste aktuaalsete küsimuste üle nagu ebaseadusliku sisu vastaste meetmete võtmise korraldused ja teabe esitamise korraldused (ettepaneku artiklid 8 ja 9) ning kuriteokahtlusest teavitamine (ettepaneku artikkel 21). Delegatsioonid asusid seisukohale, et vähemalt artiklites 8 ja 9 sätestatud eeskirju oleks kasulik täpsustada, ning rõhutasid vajadust tagada, et kavandatud määruse sõnastus oleks seoses selle mõjuga kriminaalõigusele kõigile sidusrühmadele selge. Selle kohta vastas komisjon, et kavandatud määrust tuleb sisu poolest käsitada *lex generalis*'ena ning selles sätestatud korralduste tingimused ja nõuded ei piira selliste muude, sealhulgas kriminaalõiguse valdkonna liidu õigusaktide kohaldamist, millega nähakse ette sarnased süsteemid teatavat liiki ebaseadusliku sisu vastu võitlemiseks või teabe andmiseks konkreetsetes sektorites (artikli 1 lõige 5, artikli 8 lõige 4 ja artikli 9 lõige 4). Lisaks kritiseerisid paljud delegatsioonid artikli 21 sõnastust ja märkisid, et mõistet „rasked kuriteod, millega kaasneb oht inimeste elule või turvalisusele“ ei ole määruse eelnõus määratletud ning see võib põhjustada õiguskindlusetust.

Nende teemade hetkeseis on esitatud allpool.

II. Ebaseadusliku sisu vastaste meetmete võtmise korraldused ja teabe esitamise korraldused (artiklid 8 ja 9)

Nimetatud sätete eesmärk on kehtestada teatavad miinimumelemendid, mida piiriüleised korraldused (sätteid kohaldatakse ka siseriiklike korralduste suhtes) ebaseadusliku sisu vastu võitlemiseks või teabe esitamiseks peavad sisaldama. Liikmesriigi pädev asutus võib sellised korraldused adresseerida otse teises liikmesriigis asuvalle teenuseosutajale. Digiteenuste õigusakti ettepaneku eesmärk on samuti kohustada teenuseosutajaid teavitama võetud meetmetest korralduse teinud asutust. Digiteenuste õigusakti ettepanek ei näe ette õiguslikku alust korralduse tegemiseks ega selle täitmisele pööramiseks. Seetõttu võib korralduse tegemise või täitmise aluseks olla liidu *lex specialis* või siseriiklik õigus. Digiteenuste õigusakti ettepanek sisaldab ühtlustatud eeskirju selle kohta, kuidas täita vahendusteenuse osutajale pandud kohustust anda korralduse kohta tagasisidet.

Esitatud on küsimusi selle kohta, kas kõnealuse tagasiside andmise kohustuse puhul tuleks kaaluda tähtaja seadmist, pidades silmas, et tähtajad teatava ebaseadusliku sisuga teabe eemaldamiseks või konkreetse teabe esitamiseks sõltuksid nendest siseriiklikest ja liidu õigusaktidest, mille alusel korraldused välja antakse (mis võivad sõltuvalt sisu liigist või õigusest märkimisväärselt erineda).

Samuti on arutatud, kas oleks asjakohane kohustada teenuseosutajaid selliseid korraldusi järgima. Märgiti siiski ka seda, et seda liiki korraldused võivad juba olla siduvad erinormi (*lex specialis*) või siseriikliku õiguse alusel ning et digiteenuste õigusakt ei pruugi olla selliste volitusi andvate sätete õige vahend, arvestades selle horisontaalset iseloomu. Mõned tõstatatud küsimused saab lahendada digiteenuste õigusakti ettepaneku regulatiivosa ja põhjenduste selgema sõnastamisega.

Eelkõige näitavad kahtlused seoses sellega, milline on artikli 8 lõikes 4 ja artikli 9 lõikes 4 ette nähtud nn mittepiiramise klausli täpne mõju siseriiklikule kriminaalmenetlusõigusele kooskõlas liidu õigusega, et uue korralduste süsteemi koostamist võiks veelgi selgemaks muuta, tagamaks, et ebaseadusliku sisu vastu suunatud meetmed ei mõjuta olemasolevaid ELi õigusala koostöö valdkonna õigusakte.

Mõned delegatsioonid on samuti rõhutanud vajadust selgitada, et artiklit 9 ei tuleks kohaldada andmete esitamise ja säilitamise korralduste suhtes, nagu on kavandatud määruse eelnõus, mis käsitleb Euroopa andmeesitamismäärust ja Euroopa andmesäilitamismäärust elektrooniliste tõendite hankimiseks kriminaalasjades. Kuigi digiteenuste õigusakti ettepaneku artikli 1 lõikes 5 on selgelt öeldud, et andmeesitamismäärusi ja andmesäilitamismäärusi käsitleva määruse eelnõu käsitatakse erinormina, võiks täiendavalt selgitada, et samuti ei piira ka artikli 9 lõike 4 kohaldamine kõnealuse määruse kohaldamist.

III. Kuriteokahtlusest teavitamine (artikkel 21 lõige 1)

Digiteenuste õigusakti ettepaneku artiklis 21 on kokkuvõtlikult sätestatud, et digiplatvorm peab viivitamata teavitama asjaomaseid õiguskaitse- või õigusasutusi kahtlusest, et toime on pandud, pannakse kõnealusel hetkel või tõenäoliselt tulevikus raske kuritegu, millega kaasneb oht inimeste elule või turvalisusele, ning esitab neile kogu kättesaadava asjakohase teabe.

Ka see säte tekitab muret, nimelt seoses selle kohaldamisalaga. Tõstatati küsimus, kas on olemas mõistlik põhjendus väikeste teenuseosutajate vabastamiseks kohustusest teavitada pädevaid ametiasutusi rasketest kuritegudest, millega kaasneb oht inimeste elule või turvalisusele.

Teisest küljest viitab sõnastus üksnes sellele, et ametiasutusi tuleks teavitada „viivitamata“, ilma et kõnealuse teavitamiskohustuse täitmiseks oleks ette nähtud kindel tähtaeg.

Lisaks võib pidada vajalikuks selgitada, milliste „raskete kuritegude suhtes, millega kaasneb oht inimeste elule või turvalisusele“ teavitamiskohustus kehtib, näiteks lisades asjaomaste kuritegude loetelu või esitades täiendavaid näiteid põhjenduses.

IV. Küsimused ministritele

Eespool toodud küsimusi silmas pidades palutakse ministritel kriminaalõiguse seisukohast lähtudes jagada oma seisukohti järgmistes küsimustes:

- a) **Kas Teie arvates tuleks digiteenuste õigusakti ettepaneku sõnastust parandada, et võtta arvesse artiklitega 8 ja 9 seotud ja õigusvaldkonna jaoks olulisi probleeme? Kui jah, siis milliseid konkreetseid aspekte tuleks käsitleda?**
- b) **Kas Teie arvates on artikli 21 puhul oluline täpsustada kohaldamisala ja eelkõige digiteenuste õigusakti ettepanekus kasutatavaid mõisteid „raske kuritegu, millega kaasneb oht inimeste elule või turvalisusele“ ja „viivitamata“?**